

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

РЕКТОР НУЦЗУ

В.П. Садковий

«_____» _____ 2016 року

ВСТУП ДО ФАХУ
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

**навчальної обов'язкової дисципліни
підготовки «бакалавра»**

**спеціальності 101 «Екологія»
спеціалізації «Екологічна безпека»**

Харків – 2016 рік

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Артем'єв С.Р., завідувач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки,
к.т.н., доцент

Програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою
охорони праці та техногенно-екологічної безпеки
Протокол від 25 серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

_____ С.Р. Артем'єв
(підпис) (прізвище та ініціали)

25 серпня 2016 року

Рекомендовано вченою радою факультету техногенно-екологічної безпеки
Протокол від 25 серпня 2016 року № 12

Голова вченої ради факультету техногенно-екологічної безпеки

_____ О.В. Метельов
(підпис) (прізвище та ініціали)

25 серпня 2016 року

Схвалено вченою радою університету

Протокол від «_____» _____ 2016 року № _____

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Вступ до фаху» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалавра» спеціальності 101 «Екологія», спеціалізації «Екологічна безпека» циклу професійної (обов'язкової) підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є планетарні екосистеми та вплив людської діяльності на їх функціонування.

Міждисциплінарні зв'язки: навчання за даною програмою проводиться в загальній системі опанування слухачами фундаментальних навчальних дисциплін перед вивченням ними блоку професійно-орієнтованих дисциплін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основи теоретичної екології.
2. Прикладні аспекти екології.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Вступ до фаху» полягає в ознайомленні студентів (курсантів) з основами раціонального природокористування, загальними положеннями нормативно-правових актів держави з питань охоронного законодавства та впливу сучасної екологічної кризи на динаміку розвитку надзвичайних екологічних ситуацій в Україні і світі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до фаху» є:

1. Вивчення теоретичних основ екології, як науки.
2. Ознайомлення з основними законодавчими актами України з питань охорони навколишнього природного середовища.
3. Надання студентам, курсантам загальних відомостей щодо організації екологічної діяльності на сучасних підприємствах.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні терміни та визначення сучасної екології, як науки;
- класифікацію процесів впливу на навколишнє природне середовище;
- роль і місце екологічних факторів у функціонуванні екологічних систем;
- вимоги нормативно-правових актів з питань охорони природи;
- глобальні екологічні проблеми сучасності та шляхи їх подолання.

вміти:

- проводити практичні розрахунки щодо визначення екологічних збитків внаслідок здійснення антропогенної діяльності.

мати навички:

- первинного ознайомлення з екологічною документацією сучасних промислових підприємств.

1.4. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти: базові знання основних екологічних термінів, процесів впливу на довкілля, сутності глобальних екологічних проблем та ролі екологічних факторів у функціонуванні екологічних систем (СО); базові знання вимог нормативно-правових актів з питань охорони природи (ЗН); здатність здійснювати пошук нової інформації (СО); здатність проводити практичні розрахунки щодо визначення екологічних збитків внаслідок здійснення антропогенної діяльності; навички первинного ознайомлення з екологічною документацією сучасних промислових підприємств (ЗП).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Основи теоретичної екології. Екологія. Наукове підґрунтя дисципліни. Вступ. Різновиди екології. Екологічні закони. Антропогенний вплив на компоненти навколишнього середовища. Екологізація людської діяльності. Екологічно-чистий транспорт. Виїзне заняття на підприємство. Природні ресурси та основи раціонального природокористування. Концепція екологічної безпеки. Порядок розрахунку збитків за забруднення внаслідок антропогенної діяльності. Екологічна регламентація антропогенної діяльності. Види екологічного моніторингу.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти екології. Екологічна складова безпеки навколишнього середовища. Основні види надзвичайних екологічних ситуацій. Виїзне заняття на газоні стадіону ФК «Металіст». Методи контролю стану НПС. Глобальні екологічні проблеми сучасності. Екологічні проблеми урбанізованих територій. Глобальні проблеми повітря і води. Нормативно-правове забезпечення охорони навколишнього середовища. Кодекс України «Про надра». Лісовий кодекс України. Підготовка до тестування. Тестування. Диференційний залік.

3. Рекомендована література

Базова

1. С.Р. Артем'єв, Блекот О.М., Гаврилко Є.В., Джежулей О.В., Романюк В.П. Забезпечення екологічної безпеки військ (сил) у повсякденній діяльності: навч. посіб.– К. : НУОУ, 2009. – 160 с. (рекомендовано МОН як навчальний посібник для слухачів НУОУ).

2. Основи екологічної безпеки військ / [Артем'єв С.Р., Блекот О.М., Марущенко В.В., Чумаченко С.М., Блажеєвський М.Є.]; – Харків: Технологічний центр, 2010. – 320 с. (рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як навчальний посібник).

3. Екологічна безпека військ / [Артем'єв С.Р., Блекот О.М., Марущенко В.В., Чумаченко С.М., Блажеєвський М.Є.]; – Харків: НТУ «ХП», 2012. – 308 с. (затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як підручник).

4. Батлук В.А. Основы экологии и охраны окружающей среды. Учебное пособие / В.А. Батлук. – Львів: Афіша, 2001. – 333 с.

5. Бедрій Я.І. Основи екології та охорона навколишнього середовища:

Навчальний посібник / Я.І.Бедрій.– К.: ЦУЛ, 2002. – 248 с.

6. Білявський Г.О. Основи екологічних знань: Підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. - К.: Либідь, 2000. – 336 с.

7. Богданкевич О.В. Лекции по экологии / О.В. Богданкевич. - М.: Физматлит, 2002. – 208 с.

8. Валова В.Д. Основы экологии: Учебное пособие / В.Д. Валова. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Издат дом Дашков и Ко, 2001. – 212 с.

9. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навчальний посібник / В.С. Джигирей. – К.: Т-во «Знання», 2002. – 203 с.

10. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: Підручник / А.К. Запольський, А.І. Салюк / За ред. К.М. Ситника. – 3-тє вид., стер. – К.: Вища шк., 2005. – 285 с.

11. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Вип. 3. Під заг. ред. В.В. Дурдинця. – Київ: Агентство «Чорнобильінтерінформ», 2001. – 532 с.

12. Зубик С.В. Техноекологія. Джерела забруднення і захист навколишнього середовища. Навчальний посібник для студ. спец. вищих і середніх спец. навч. закладів. – Івано-Франківськ: «Полум'я», 2004. – 452 с.

13. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія, культура, політика. – К., 2001.

14. Кучерявий В.П. Екологія: Підручник / В.П.Кучерявий. – 2-ге вид. – Л.: Світ, 2001. – 500 с.

15. Мусієнко М.М. Екологія. Охорона природи: Словник-довідник / М.М. Мусієнко, В.В. Серебряков, О.В. Брайон. – К.: Т-во «Знання», 2002. – 550 с.

16. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології / М.М. Назарук. – Львів: Афіша, 1999. – 256 с.

17. Рыбальский Н.Г. Экологическая безопасность: Справочник. Т. 1. Безопасность человека. Ч. 1. / Н.Г. Рыбальский, А.М. Савицкий, М.А. Малярова, В.В. Гобатовский / Под. ред. Н.Г. Рыбальского. - М.: СП «Гиндукуш», 1994. – 320 с.

18. Рыбальский Н.Г. Экологическая безопасность: Справочник. Т. 1. Безопасность человека. Ч. 2. / Н.Г. Рыбальский, А.М. Савицкий, М.А. Малярова, В.В. Гобатовский / Под. ред. Н.Г. Рыбальского. – М.: ЭКИП. Ауто, 1995. – 440 с.

19. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навчальний посібник / Т.А. Сафранов. – Л.: Новий Світ, 2003. – 248 с.

20. Сухарев С.М. Основи екології та охорони довкілля: Навчальний посібник / С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 394 с.

21. Сухарев С.М. Техноекологія та охорона навколишнього середовища: Навчальний посібник / С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева. – Львів: «Новий світ», 2004. – 256 с.

22. Тарасова В.В. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище: Навчальний посібник / В.В. Тарасова, А.С. Малиновський, М.Ф. Рибак / Заг. ред. професора В.В. Тарасової. – К.: Центр учб. літ., 2007. – 276 с.

Допоміжна

1. Корабльова А.І. Екологія: Взаємовідносини людини і середовища. –

Дніпропетровськ: Центр екологічної освіти, КОО, 2001. – 291 с.

2. Кордюм В.А. Биологическая опасность - критический порог // Практична філософія. – 2001. – № 2.

3. Корсак К.В. Основи екології: Навчальний посібник / К.В. Корсак, О.В. Плахотнік. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.

4. Словарь-минимум экологических терминов и понятий / (сост. Б.И. Синзинис, И.А. Пичугина): Учебное пособие по курсам «Общая экология», «Экология», «Экология и безопасность жизнедеятельности» / Под общ. ред. чл.-кор. РАЕН Г.В. Казьмина. – Обнинск: ИАТЭ, 1998. – 38 с.

5. Сытник К.М. Словарь-справочник по экологии / К.М. Сытник, А.В. Брайон, А.В. Гордецкий, А.Л. Брайон. – К.: Наукова думка, 1994. – 665 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Вступ до фаху» використовуються такі методи контролю тих, хто навчається:

Вхідний контроль – застосовується на початку вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня підготовки тих, хто навчається.

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному практичному занятті шляхом проведення усного чи письмового опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи студентів та курсантів та вдосконалення методики проведення занять.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння студентами та курсантами навчального матеріалу попереднього заняття;

– письмовий експрес-контроль (летючка) – проводиться з метою перевірки рівня знань студентів та курсантів за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення матеріалу теми;

– тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення матеріалу дисципліни, або окремої теми;

– комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю студентів та курсантів і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Підсумкова семестрова оцінка визначається як сума оцінок за теми. Оцінювання знань за кожен тему необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння теми була як за обов'язкові види робіт (розрахунки) так і за допоміжні завдання (реферати).

З навчальної дисципліни «Вступ до фаху» підсумковою формою контролю є **диференційний залік**.

Розробник програми:

Завідувач кафедру ОП та ТЕБ

к.т.н., доцент

С.Р. Артем'єв